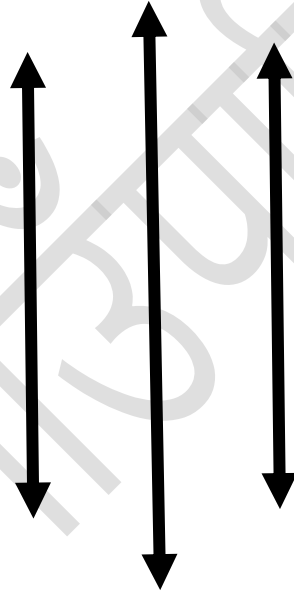

सिस्ने गाउँसभाको बैठकमा
उपाध्यक्ष श्री गोपाल रेउलेबाट प्रस्तुत
सिस्ने गाउँपालिकाको आ.व. २०८०।८१ को
वार्षिक आय व्यय विवरण

सिस्ने गाउँपालिका
गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालय
रुकुमकोट, रुकुम (पूर्व)
२०८०।०३।१०

अध्यक्ष महोदय

सभामा उपस्थित सभासद ज्युहरु

सिस्त्रे गाउँपालिकाको गरिमामय यस सभामा आ.व. २०८०।८१ को वार्षिक बजेट प्रस्तुत गर्न पाउँदा गौरवको अनुभूति गरिरहेको छु। यस ऐतिहासिक अवसरमा सर्वप्रथम म देशको आमूल परिवर्तनका लागि नेपाली जनताले विभिन्न कालखण्डमा गरेका ऐतिहासिक आन्दोलनहरुमा आफ्नो अमूल्य जीवन उत्सर्ग गर्नुहुने शहीदहरु प्रति उच्च सम्मानका साथ हार्दिक श्रद्धान्जली अर्पण गर्दछु। राजनैतिक सामाजिक परिवर्तनमा नेतृत्वदायि भूमिका निर्वाह गर्ने सबै अग्रजहरुप्रति आदरभाव प्रकट गर्दछु।

लोकतन्त्रको आधारस्तम्भको रुपमा रहेको स्थानीय सरकारको गठन पश्चात संघीयता कार्यान्वयन र लोकतन्त्र संस्थागत हुनुका साथै स्थानीय स्तरको मागमा आधारित विकास र शासन सञ्चालनमा जनता आफै प्रत्यक्ष सहभागी हुने अवसर प्राप्त भएको छ। यसर्थ हाम्रो वर्तमान जटिल एवं चुनौतिपूर्ण भएतापनि हाम्रो भविष्य उज्वल र सम्भावनायुक्त छ। विगतको केन्द्रिकृत र एकात्मक शासन व्यवस्थाले सिर्जना गरेका सबै प्रकारका असमानता, उत्पिडनहरुको अन्त्य गर्दै सबैको समान र अर्थपूर्ण सहभागिता सुनिश्चित गरी दिगो आर्थिक विकास गर्दै सबै सिस्त्रे बासी जनताको मुहारमा खुशी ल्याउन हाम्रो सरकारको भूमिका अत्यन्त महत्वपूर्ण हुने मैले ठानेको छु।

हाम्रो विकासका लागि हामी आफैले छनौट गर्ने र कार्यान्वयन पनी आफै गर्ने संवैधानिक रुपमा अधिकार सम्पन्न भएकाले पनि स्थानीय तहको सरकारलाई साधन स्रोतले सम्पन्न बनाउन आवश्यक छ। यतिवेला नवीनतम सोच र अधिकतम प्रयासले स्थानीय तहको जग बलियो बनाउने अवसरको रुपमा पनि लिइएको छ।

अध्यक्ष महोदय,

नेपालको संघीय शासन प्रणालीलाई सुदृढ गर्न स्थानीय तहको शासन सञ्चालन तथा विकास निर्माणमा प्रत्यक्ष रूपमा आफै सहभागी हुन पाउने गरी ऐतिहासिक रूपमा अधिकार सम्पन्न भएका छौं। यस अर्थमा राजनैतिक क्षेत्रमा हामीले ऐतिहासिक फड्को मारेका छौं। राजनैतिक प्रणालीप्रति नागरिकको भरोसा पुनस्थापित भएको छ । अबको बाटो जनचाहना अनुरूपको विकास निर्माण र दिगो तीव्र आर्थिक वृद्धि र समतामूलक वितरण सहितको आर्थिक विकास गरी देशलाई समुन्नत बनाउनु हो । यो समयलाई आर्थिक सामाजिक रुपान्तरणको अवसरको रूपमा सदुपयोग गरी संविधान र जनचाहना अनुरूप आत्मनिर्भर र स्वाधीन अर्थतन्त्र निर्माण गर्ने स्वस्थ प्रतिस्पर्धात्मक अर्थ व्यवस्था हाम्रो प्रस्थान बिन्दु हो भने समाजवाद उन्मुख अर्थतन्त्र हाम्रो गन्तव्य हो ।

मुलुकमा आर्थिक तरलता अभाव भइरहेको छ यसको असर हाम्रो पालिकामा पनि देखिएको छ, नेपालको संविधानले निर्दिष्ट गरेका मौलिक हक, राज्यका निर्देशक सिद्धान्त र नीतिहरू, पन्ध्रौ योजनाले परिलक्षित गरेका उद्देश्यहरू तथा दिगो विकासका लक्ष्यहरू हासिल गरी सन् २०३० सम्म नेपाललाई मध्यमस्तरीय आय भएको मुलुकमा स्तरोन्नती गर्ने मुलुकको लक्ष्यलाई आधार मानी यस गाउँपालिकामा पनि स्थानीय परिवेश सुहाउँदो बजेट तथा योजना निर्माण गर्नुपर्ने अवस्था छ, सोहिअनुरूप आ ब २०८०।८१ को बजेट विनियोजन गरिएको छ ।

अध्यक्ष महोदय,

संघीय लोकतान्त्रिक गणतन्त्रात्मक शासकीय स्वरूपमा राज्यको पुनःसंरचना हुंदा सात प्रदेश र सात सय त्रिपन्त्र स्थानीय सरकारको गठन भएको हो। लुम्बिनी प्रदेशको हिमाली जिल्लामा गणना हुने रुकुम पूर्व नेपालको राजनैतिक नक्सामा कान्छो जिल्लाको रूपमा परिचित छ। रुकुम पूर्व जिल्लामा जम्मा तीन गाउँपालिका छन्। ती मध्ये एक सिस्ने गाउँपालिका हो। सिस्ने गाउँपालिका साविकको सिस्ने, रुकुमकोट, स्यालापाखा, पोखरा र

पवाङ गाउँ विकास समिति मिलाएर गठन भएको छ। यस गाउँपालिकामा जम्मा ८ वडा रहेका छन्, भौगोलिक वनावटका हिसाबले यस पालिकामा हिमाली र उच्च पहाडी भुधरातल रहेको छ, यस पालिकाको केन्द्र रुकुमकोट हो ।

यही रुकुमकोट रुकुम पुर्व जिल्लाको सदरमुकाम पनि हो, रुकुमकोटको भुवनोट तथा यहाँ रहेका कमलदह लगायतका विभिन्न दह र पोखरी समेतको विशेषता झल्काउदै ५२ पोखरी ५३ टाकुरीको रुपमा पनि रुकुमकोटले ख्याती कमाएको छ। यही तथ्यका आधारमा साविकमा सिङ्गो रुकुमलाई ५२ पोखरी ५३ टाकुरीको जिल्ला भनेर जानिन्थ्यो।

अध्यक्ष महोदय

हाम्रासामु खडा भयका सवालहरु

सिस्ने गाउँपालिकाका जनताको जिवन धान्ने मुख्य आधार कृषि हो। मकै, गहुँ र जौं यहाँका प्रमुख अन्नवाली हुन्। मुख्य दलहनको रुपमा सिमि, भटमासको उत्पादन हुन्छ, तरकारीको रुपमा उत्पादन हुने आलु, प्याज, टमाटर, बन्दा, काउली छन यस मध्य सिमि, भटमास र आलु फुटकर रुपमा बिक्रका लागी पालिका बाहिर पनि निकासी हुन्छ, अचार बनाउन प्रयोग हुने भाङ्गेको उत्पादनल हाम्रो पालिकामा राम्रो हुने भएकाले उत्पादनमा प्रोत्साहन र बिक्रका लागी सहजीकरण गर्न सके कृषकलाई आम्दानी गर्ने अवसर प्रसस्त छ ।

मानिसका लागी दधु, दही, मही र घ्यूको घरायसी आवश्यकता परिपूर्ति गर्न र खेतवारीमा चाहिने मलका निम्ति गाई, भैसी, भेडा, बाख्रा, कुखुरा पालन गरिन्छ। पशुपालन गर्ने चलनलाइ ब्यबसाइक बनाउन नसक्दा यो ब्यबसाय घट्टदै गरेको देखिन्छ । कृषि व्यवसायमा संलग्न किसानहरुको सम्भावना हुदा

पनी आम्दानीको स्रोत कृषि व्यवसाय बन्न सकेको छैन ।

सिस्ने गाउँपालिकाको केन्द्र रुकुमकोट जिल्लाको समेत सदरमुकाम भएकाले शहरीकरण तर्फ उन्मुख भैरहेको छ। पालिकाका अन्य सबै भूभाग ग्रामीण परिवेशको छ। त्यसैले यहाँ जे जति उद्योग छन् सबै घरेलु तथा साना उद्योगको रूपमा छन् । भेडाको उनबाट कम्बल बनाउने सीप एवं फलामका भाडाकुडा बनाउने परम्परागत सिप पुस्तान्तरण हुँदै आएको देखिन्छ। सदरमुकाममा फर्निचर उद्योग फस्टाउँदै गएको छ। कुटानी पिसानीका लागी मिलहरू संचालनमा छन् । यसबाट आम्दानी र रोजगारीका अवसरहरू प्राप्त भएको छ र पनि ब्यवसायीक हुन सकेको छैन ।

सिस्ने हिमाल, सानी भेरी नदी र कमल दह सिस्ने गाउँपालिकाका विशिष्ट प्राकृतिक सम्पदा हुन् । देउराली गुफा, गुप्ता दह, पोखराको तातोपानी, ठंटी डाडा, नौधारी झरना, नेटा पार्क, तिमिले लेक, तीन वैनी लेख, लुस्पा सप्तऋषि धारा लगायत प्रकृतिले दिएका थुप्रै सम्पदा यस पालिकामा छन् । प्रकृतिका यी सुन्दर, र लोभलाग्दा सम्पदा पर्यटन व्यवसायका लागी विराट सबभावना हुन । सस्कृतिका हिसावले पनि सिस्ने गाउँपालिका सम्पन्न छ ।

महिनै पिच्छे पर्वहरू आयोजना भै रहने यस पालिकाले ठुलो संख्यामा पर्यटक भित्र्याउन सक्ने सम्भावना छ, हाम्रा ठुला शहरहरू पोखरा बाट मध्यपहाडी लोकमार्गबाट तथा भैरहवा बुटवल बाट दाङ्ग रोल्पा हुँदै रुकुमकोट त्यसपछी पैदल यात्रा गुप्तादह सिस्ने डोल्पा हुँदै रारा सम्म जोडदा पर्यटकहरू बढ्ने देखिन्छ यसको स्टेसन रुकुमकोट हुदा सदरमुकाममा होटेल व्यवसाय र ग्रामिण क्षेत्रमा होम स्टेका माध्यमबाट ब्यवसायीको आयश्रोत बढ्ने सम्भावना छ यसले स्थानीय रोजगारी सिर्जनामा मद्दत गर्ने देखिन्छ ।

ग्रामीण अर्थतन्त्रको मेरुदण्डको रूपमा सहकारीलाई लिने गरिन्छ । स्थानीय

पूजीको उत्पादन वृद्धि परिचालन गर्न एकल व्यक्तिको क्षमताले नभ्याउने अवस्थामा धेरै व्यक्तिले थोरै पूँजी मिसाएर चाहिने पूजी जुटाउन सक्ने भएकाले सहकारी ढाँचा लोकप्रिय भएको हो। सिस्ने गाउँपालिकामा सहकारीको संख्या र कारोबार बढ्दै गएको छ । यसलाइ ब्यबस्थापन, नियमन र प्रोत्साहन गर्न आबस्क छ ।

गाउँपालिका भित्रको शिक्षाको अबस्ता मापन गर्ने आधार राष्ट्रिय स्तरका साक्षरता डाटाहरु, राष्ट्रिय परिक्षा तथा जिल्ला स्तरीय परीक्षा नतिजाका डाटाहरु हुन । अहिले साक्षरतादर तुलना गर्दा जिल्लाको भन्दा पालिकाको साक्षरता दर राम्रो रहेको पाइन्छ । सिस्ने गाउँपालिकाको साक्षरता दरलाई प्रदेशको साक्षरता दरसंग तुलना गर्दा पुरुष र महिला दुवैको साक्षरता दरमा पालिका कमजोर रहेको देखिन्छ । यस्तै सिस्ने गाउँपालिकामा बिध्यार्थी उतिर्ण प्रतिसत समेत कम देखिन्छ । सिस्ने गाउँपालिकामा सामुदायिक विद्यालय तर्फ माध्यामिक तहका विद्यालयको संख्या ९, आधारभूत विद्यालयको संख्या बालबिकास मात्र चलेका ३ निजि क्षेत्रका विद्यालयहरु मध्ये मा वि तहको १ र आधारभूत तहको २ रहेका छन । यस पालिकामा एउटा क्याम्पस संचालित छ । हाम्रा लागि शैक्षिक क्षेत्रका सुचक सुधार प्रश्न बाचक बनेको छ ।

सिस्ने गाउँपालिकाको औषत आयु ६६.५ वर्ष रहेको छ । पुरुषको सरदर आयु ६८ वर्ष र महिलाको सरदर आयु ६५ रहेको छ । यस पालिकामा बाल बिबाह बाल मृत्यु दर बढी देखिन्छ भने अन्य श्वास्थ्य सुचकहरु सन्तोस जनक छन । सिस्ने गाउँपालिका भत्र ५० शैयाको प्रदेश सरकार मातहतमा संचालित एउटा अस्पताल छ । पालिका स्तरीय १५ शैयाको अस्पताल निर्माधिन छ । ५ वटा इलाका स्वास्थ्यचौकी र वडा स्तरमा एक एक वटा स्वास्थ्य केन्द्र रहेका छन ।

मातृशिशु स्वास्थ्यको जिम्मेवारी बहन गरिरहेका महिला स्वास्थ्य

स्वयंसेविकाको संख्या ४२ रहेको छ । हामीलाई श्वास्थ्य सुचकहरु सुधारमा छरिएको बस्ती समस्या बनेको छ । सिस्ने गाउँपालिकामा धाराबाट वितरण गरिएको खानेपानीको सुविधा ९१ प्रतिशत घरपरिवारलाई उपलब्ध छ । सिधै पानीको मुलबाट खानेपानी प्रयोग गर्ने घर परिवार ६ प्रतिशत छ । नदीखोलाको पानी खाने घरपरिवार साढे दई प्रतिशत छ । अन्य श्रोतबाट खानेपानी उपभोग गर्ने परिवार आधा प्रतिशत रहेको देखिन्छ।सिस्ने भित्र धाराको पानी कतै महङ्गो छ भने कतै सुरक्षीत खाने पानी पुर्यउन कठीन भैरहेको छ ।

अहिले सिस्ने गाउँपालिकाको केन्द्र रुकुमकोट छिमेकी पालिका, जिल्ला तथा प्रदेश एवं संघीय राजधानी सम्मको सडक आवद्धता स्थापित भएको अवस्था छ । नियमित रुपमा यातायात चलेका छन । यस प्रयोजनमा मध्यपहाडी लोकमार्ग लाईफ लाईन भएको छ । ६ वटा वडामा कच्ची सडक सन्चालनमा आए पनि २ वटा वडामा सडक पुर्याउन सकियको छैन ।

पहाडी भुधरातल भएका स्थानमा यात्राको दुरी कम गर्न झोलुङ्गे पलु अत्यन्त महत्वपूर्ण उपाय हो । सिस्ने गाउँपालिकामा जम्मा १८ वटा झोलुङ्गे पुल प्रयोगमा छन् । पहाडी जमिनमा पैदल यात्रा आवस्यकता र रहर दुवै कारणले आवश्यक भै रहने भएकाले झोलुङ्गेपुलको आवस्यकता र महत्व कायम रहन्छ । हाम्रा केही ठाउ पुल बन्न बाकी छन ।

विद्युतको प्रयोगले आधुनिक जिवनको महसुस गराउँदछ । सिस्ने गाउँपालिकामा विद्युत् सेवा उपलब्ध छ । साना जलविद्युत र सौर्य उर्जाको प्रयोग गरेर सबै घर बस्तीमा उज्यालो पुगेको छ । हाल सम्म ९० प्रतिशत जनताको घरमा विजुली वत्ती वलेको छ । विद्युत् तथा उर्जाको प्रयोग उज्यालोका निमित्त नभएर उत्पादनका निमित्त पनि अपरिहार्य भएकाले घरेलु तथा साना उद्योगका निमित्त बिजुलीको माग बढ्दो छ ।

हाम्रा लागी कृषि मुख्य आधार हो । कृषिका निमित्त सिँचाई प्राण हो । खेतीयोग्य जमिनका लागी उत्पादन सहयोगी पूर्वाधारको रुपमा सिँचाईको आवश्यकता पर्दछ । सिस्त्रे गाउँपालिकाका खेतीयोग्य जमिनमा सिँचाईको सुविधा छैन । सिस्त्रे गाउँपालिकाको केन्द्र रुकुमकोट जिल्ला सदरमुकाम समेत भएकाले यहा सार्वजनिक भवन तथा निजि आवास भवनहरु निर्माण भई रहेका छन् । रुकुमकोट शहर उन्मुख रुपमा रुपान्तरण हुदैछ । रुकुमकोटको शहरी विकास गुरुयोजना तयार भएको छ ।

सोही अनुसार रुकुमकोटलाई विकास गर्दै लगिने छ । वडाकेन्द्रहरु जराधार तहका आर्थिक वृद्धिकेन्द्रको रुपमा विकास हुँदै जाने भएकाले वडा केन्द्रमा समेत आवास तथा शहरी विकासका प्रारम्भिक चरणका कामहरु गर्दै जान जरुरी छ । सिस्त्रे गाउँपालिका भविष्यमा पर्यटनको हब बन्ने संम्भावना बोकेको पालिका भएकाले यहाँका घर तथा बस्तीमा सौन्दर्य झल्किने तथा सबै मापदण्ड पुरा गरी निर्माण गर्न आवश्यक छ ।

संचार सहज जीवनयापन तथा सक्रिय अर्थतन्त्रका लागी अनीवार्य साधन हो । दूरसंचार, रेडियो, टेलिभिजनले सूचना शिक्षा र मनोरन्जन प्रदान गरेर मानिसलाई आर्थिक रुपले सक्रिय बनाइरहेका छन् । सिस्त्रे गाउँपालिकाको सबै भुभागमा टेलिकम सिग्नल उपलब्ध छ । स्थानीय जनताले नेपाल टेलिकम वा एन.सि.एल. को दुर संचार सेवा उपभोग गरिरहेका छन् । सबै वडामा ससुल्क इन्टरनेट सेवा उपलब्ध छ । सिस्त्रे गाउँपालिकामा स्टेशन भएको दुइवटा एफ एम रेडियोले सेवा पुर्याइरहेको भए पनि अन्य थप आधुनिक सेवा आवश्यक छ ।

सिस्त्रे गाउँपालिकाको मात्र तथ्याङ्क केलाउँदा यस पालिकामा वन क्षेत्रले ओगटेको भुभाग ५८.८० प्रतिशत रहेको देखिन्छ । वन, वनस्पति, जैविक विविधता, जडीवट्टी र जलाधार समेट्ने यो क्षेत्र स्थानीय वासिन्दाका लागी

जिवन निर्वाहको प्रमुख आधार हो । कृषि, पशुपालन तथा घरेलु तथा साना उद्योगका लागि यो क्षेत्रको योगदान अत्यन्तै महत्वपूर्ण छ । सिस्ने गाउँपालिकाको वन क्षेत्र कृषि, पशुपालन, ईन्धन आपूर्ति दाउरा, काठको आवश्यकता परिपूर्ति, फर्निचर उद्योगको लागि काठ, जडीवुटी सङ्कलन लगायतका आवश्यकता परिपूर्ति र आर्थिक क्रियाकलापका निमित्त स्थानीय वासिन्दाको जीवन आधारको रूपमा रहेको छ । यसलाइ आर्थिक उपार्जनसंग जोडन आवश्यक छ ।

प्राकृतिक श्रोतको अर्को महत्वपूर्ण पक्ष जलाधार हो । सानी भेरी, उत्तरगङ्गा नदीमा आधारित यस पालिकाको जलाधार क्षेत्र मानव बसोवास र पर्यटनका लागि अत्यन्तै जिवन्त सम्पदाको रूपमा रहेको छ । यस पालिकामा जलाधारको प्रचुरताले जलविद्युतको पनि राम्रो सम्भावना छ । सिस्ने गाउँपालिकाको दिव्यता र मनमोहकताको पृष्ठ भूमिमा यस पालिकाको वन, वनस्पती र जलाधारको प्रचुरतालाई समृद्ध सिस्नेका गनतव्य पछ्याउने सशक्त आधारको रूपमा लिन सकिन्छ हाल उपयोग भएको छैन ।

सिस्ने गाउँपालिकामा पनि जलवायु परिवर्नका असरहरु अनभुव हुन थालेका छन् । वर्षाको समय तालिका अनिश्चित भएको छ । मनसनुको वर्षाको समय छोटिनु तर पानीको मात्रा घट्नु एउटा चरित्र देखिएको छ भने हिउदमा कहिले असाध्यै वर्षा र कहिले असाध्यै सुख्खा अर्को चरित्र देखिएको छ । हिमालमा हिउ कम पर्ने र छिट्टै पगलने दृष्यले पनि जलवायु परिवर्नको महसुस भै रहेको छ । पानीका महान सुकदै जाने समस्या सिस्ने गाउँपालिकामा समेत अनभुव हुनु थालेको छ । वर्षाको चरित्र फेरिदै गर्दा बाढीपहिरो खडेरी हावाहुरी चट्याङ, आगलागी जस्ता प्राकृतिक विपदहरुको मात्रा बढेको छ। यसवाट जनधनको समेत क्षति हुने गरेको छ ।

प्राकृतिक र मानवीय विपदका घटनाको आवृत्ति उच्च हुदै जान थालेपछि विपद

व्यवस्थापनको विषय विकास व्यवस्थापनको मुलधारमा समाहित भएको छ । विश्वव्यापी महामारी कोभिड १९ले विपद व्यवस्थापनका सन्दर्भमा नेपाललाई पाठ सिकाई रहेको छ । फोहोर पानी पिउनाले र लामखुट्टेको टोकाईका कारण पनि वेलावेलामा महामारी फैलने गरेको सिस्ने बासीको तीतो अनभुव छ । सिस्ने गाउपालिकाले जलवायु परिवर्तन अनुकुलन र विपद व्यवस्थापनको सन्दर्भमा स्थानीय विपद तथा जलवायु उत्थानशील योजना तयार पारेर कार्यान्वयन गर्न थालेबाट सरकार र समुदाय उल्लेखित विषय प्रति सजग रहदै दृढताका साथ उत्थानशीलताका क्रियाकलापमा जुटेको देखिन्छ र पनी पुगेको छैन ।

गाउपालिका अन्तर्गत गाउपालिकाको कार्यलय, विषयगत कर्यालयहरु शाखा वा ईकाई र वडा कार्यालयहरु संचालित छन् । प्रमुख प्रशासकीय अधिकृतको मातहतमा उल्लेखित तीनै प्रकारका कार्यालयमा कर्मचारी कार्यरत छन् । हाल यस पालिकामा कार्यरत कूल कर्मचारी संख्या १३७ छ । गाउपालिकाले ऐन, नियमावली, निर्देशिका, कार्यविधि र मापदण्ड स्वीकृत गरी कार्यान्वयनमा ल्याएर संस्थागत क्षमता बढाएको छ । यस पालिकामा १ वटा वडा बहेक सबै कार्यालयले आफ्नै भवन बाट सेवा दिइरहेका छन । रिक्त कर्मचारी पुर्ती तथा नगर प्रहरीको आवश्यकता महसुस भएको छ ।

अध्यक्ष महोदय,

सिस्नेगाउँपालिकाको सम्भावनाहरुलाई मूर्तरुप दिन यस गाउँपालिकाको अर्थतन्त्रमा देखिएका मूलभूत चुनौतिहरु यस प्रकार रहेका छनः

क) स्थानीय तहको शासनको सार्थक कार्यान्वयन

साविक एकात्मक र केन्द्रिकृत राज्य प्रणालीको अभ्यास भइरेहको अवस्थामा संघीयता र स्थानीय तहको सरकार कार्यान्वयनको दोस्रो प्रयोगमा छौं। यस गाउँपालिकाको संस्थागत, प्राविधिक र स्रोत परिचालन क्षमता वृद्धि गर्ने तथा पूर्वाधार निर्माणको लागि आवश्यक आन्तरिक स्रोतको व्यवस्था र सन्तुलन

गर्ने कार्य चुनौति पूर्ण छ । यस गाउँपालिका भित्र सञ्चालन हुने विकास आयोजनाहरूको तयारी र व्यवस्थापकीय क्षमता, निर्माण व्यवसायीको कमजोर वित्तीय र प्राविधिक क्षमता, कानूनी नीतिगत र प्रक्रियागत जटिलताका कारण आयोजनाहरू तोकिएको समय सिमाभित्र सम्पन्न हुन नसके तथा समग्र मानवीय क्षमताको कमीका कारण कार्यान्वयन क्षमता कमजोर हुने देखिन्छ। तसर्थ संरचनागत अन्यौलता हटाएर नियमित अनुगमन र व्यवस्थापनमा प्रभावकारिता ल्याई लक्ष्य बमोजिम कार्यसम्पादन गर्ने अवसरमा परिणत गर्नु पर्नेछ ।

ग) आन्तरिक उत्पादन र उत्पादकत्व वृद्धि युवाहरूलाई स्थानिय माटो र हावापानी सुहाउँदो उत्पादनका कृषाकलापहरू माथि संलग्न गराइ बेरोजगारी कम गर्न सार्वजनिक निजी र सहकारी क्षेत्रको लगानी सहकार्य बाट उत्पादकत्व र उत्पादन वृद्धि गर्नुपर्ने देखिन्छ । उत्पादित वस्तुको उचित बजार व्यवस्थापनका माध्यम खोजि गरी आन्तरिक तथा बाह्य बजार सुनिश्चित गर्नु पर्ने देखिन्छ । यस चालु आ. व. मा कृषि विशेष उत्पादन अनुदान मार्फत कृषि उत्पादन लाई प्रोत्साहन गरीनेछ ।

घ) औपचारिक अर्थतन्त्रको विकास

आर्थिक क्षेत्रको ठूलो हिस्सा औपचारिक क्षेत्रभन्दा बाहिर रहेको कारण अर्थतन्त्रको वास्तविक पहिचान गर्न गाह्रो भइरहेको अवस्थामा बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरूको वृद्धि क्रमशः हुदै गरेको छ र सबै आर्थिक कारोवारहरूलाई औपचारिक दायरामा ल्याई सबै आर्थिक कारोवारहरू बैंकिङ प्रणाली मार्फत गर्दै आइरहेकोछ। तर सहकारी समूह र संस्थाहरू अपेक्षाकृत रुपमा परिचालित नहुदा लघु वित्त संस्थाहरूद्वारा स्थानीय पूजी परिचालनको नाममा पूजी भित्रीनुको साटो बाहीरीएको अवस्था छ। आन्तरिक बजार प्रवर्धन गरी आर्थिक सुधार गर्नुपर्ने देखिन्छ ।

ङ) सार्वजनिक निर्माणको गुणस्तरीयता र संरक्षण

सार्वजनिक निर्माण कार्यको सुक्ष्म सुपरिवेक्षण र सघन अनुगमनको अभावमा

निर्माण भएका संरचनाहरू छोटो समयमा नै जीर्ण र लथालिङ्ग हुन सक्छन् । सार्वजनिक निर्माणको गुणस्तर कमजोर रहेको अवस्थामा यसमा सुधार गरी सार्वजनिक निर्माणको गुणस्तर वृद्धि गर्नुपर्ने र दोहोरो तेहेरो खर्च रोकनुपर्ने र निर्मित सार्वजनिक सम्पत्तिको उचित उपयोग र संरक्षण कार्य चुनौतिपूर्ण छ । यस कार्यमा हामी जनप्रतिनिधिहरू,सरोकार वालाहरूको भूमिका महत्वपूर्ण देखिन्छ ।

च) सुशासन अभिवृद्धि

कानूनको परिपालना सेवा प्रवाहमा प्रभावकारिता सुदृढ र सक्षम संस्थागत सुशासन कायम गरी सेवा प्रवाहमा प्रभावकारीता ल्याउन सक्षम कर्मचारी, असल व्यवसायि र सहयोगी समाजको निर्माण गर्ने कार्य चुनौतिपूर्ण छ ।

अध्यक्ष महोदय,

हाम्रा सामु थुप्रै चुनौतीहरू रहेता पनि नयाँ घरको जग बलियो र मजबुद बनाउन आम जनताको उल्लेख्य तत्परता र सहभागिता, मौद्रिक तथा गैर मौद्रिक साधन परिचालन मार्फत समृद्ध सिस्ते निर्माण गर्ने अवसर प्राप्त भएको छ । विद्यमान अवसरहरूको सदुपयोग र चुनौतीहरूको सामना गर्ने गरी आर्थिक वर्ष २०८०।८१ को बजेट तयार गरिएको छ । यो बजेटका उद्देश्यहरू यसप्रकार प्रस्तुत गरिएको छ ।

- स्थानीय तहको सरकारको प्रभावकारिता अभिवृद्धि गरी जनताको घरदैलोमा सहज र सर्वसुलभ सेवा दिन सहयोग गर्ने
- गाउँपालिकाबाट प्रवाह हुने सेवामा आम जनताको सहज पहुँच स्थापित गर्ने ।
- स्थानीय स्रोत साधनको समुचित परिचालन मार्फत दिगो, समावेशी र आर्थिक वृद्धि हासिल गर्ने ।
- आर्थिक स्थायित्व कायम गर्ने तथा लगानी मैत्री वातावरण निर्माण गर्ने ।

· आर्थिक, सामाजिक विकासका सम्भावनाहरूको खोजी गरी कार्यान्वयनको उपयुक्त व्यवस्था मिलाउने ।

यी उद्देश्यहरू हासिल गर्नको लागि आर्थिक वर्ष २०८०।८१ को बजेटमा प्राथमिकताहरू देहाय बमोजिम निर्धारण गरिएको छ ।

प्राथमिकता तथा कार्यक्रम

- स्थानीय तहको सरकारको कार्यान्वयन र सेवा प्रवाहमा गुणस्तर,
- खानेपानी र सरसफाई
- स्थानीय सडकको स्तरउन्नती,
- कृषि उत्पादन उत्पादकत्व वृद्धि,
- कृषिको उत्पादन आधुनिकीकरण, व्यावसायीकरण र यान्त्रिकरण
- पर्यटन पूर्वाधारको विकास र प्रवर्द्धन,
- लैंगिक समावेशिकरण, लक्षित समूह विकास कार्यक्रम,
- शिक्षा मा सुधार
- स्वास्थ्यमा सुधार
- जलविद्युत, प्रसारण, वितरण
- सूचना तथा सञ्चार प्रविधिको विकास र गुणस्तर
- सहकारी विकास र व्यवस्थापन
- व्यक्तिको आचरण नैतिकता र बस्तीको आवरणमा सौन्दर्यता
- वन तथा भू-संरक्षण, जलवायु परिवर्तन अनुकूलन,
- विपद्जोखिम न्युनिकरण तथा जल उत्पन्न प्रकोप न्युनिकरण
- संस्थागत विकास तथा शासकीय सुधार ।

अध्यक्ष महोदय,

अब यिनै चुनौति उद्देश्य र प्राथमिकताको सेरोफेरोमा रहेर तयार गरिएको आर्थिक वर्ष २०८०।८१ को बजेट तथा कार्यक्रमहरू देहाय बमोजिम प्रस्तुत गरिएको छ ।

नेपालको संविधानमा व्यवस्था भए बमोजिम स्थानीय तहको सरकारको कार्यपालिकीय, व्यवस्थापकीय र न्याय पालिकीय हैसियत प्राप्त गरेको छ । स्थानीय तहले प्रवाह र विकास निर्माणका कार्यहरू आफै सञ्चालन गर्न सक्ने अवस्थाको सिर्जना गर्न नेपाल सरकार र प्रदेश सरकारले अन्तर स्थानीय तह वित्तीय हस्तान्तरण अन्तरगत वित्तीय समानिकरण अनुदान, समपुरक अनुदान, विशेष अनुदान, राजश्व बांडफांड, शर्त अनुदान प्रदान गरेकोछ।संविधानको अनुसूची ८ मा भए बमोजिम विषयगत मन्त्रालयहरू बाट स्थानीय तहबाटै सञ्चालन हुने गरी मार्गदर्शन र स्रोत उपलब्ध गराइएकोमा सोही अनुरूप बजेट विनियोजन भएको छ । विभिन्न अनुदान शिर्षकहरू सहित प्राप्त कार्यक्रमलाई सोही अनुसार कार्ययोजना बनाई कार्यान्वयनमा ल्याउने व्यवस्था गरिएको छ ।

आर्थिक विकास

कृषि

परम्परागत कृषि प्रणालीलाई व्यवसायिक एवं प्रतिस्पर्धात्मक कृषि प्रणालीमा रूपान्तरण गरी दिगो विकासको माध्यमबाट जीवनस्तरमा सुधार ल्याउन स्थानीय आवश्यकता र सम्भाव्यता अनुरूप कृषि क्षेत्रको विविधिकरण र व्यवसायीकरण गरि उत्पादन तथा उत्पादकत्व बृद्धिको आधार तयार गरिने छ । कृषि पेशालाई सम्मानजनक पेशाकोरूपमा विकास गरी आय तथा रोजगारी सिर्जना, दिगो र सन्तुलित विकास, खाद्य उत्पादनका क्षेत्र पहिचान गरी ती क्षेत्रमा प्रयाप्त लगानी गरिनेछ। कृषि पकेट क्षेत्र तोक्दा नगदमा आधारित आलु सुन्तला, सिमी, भटमास कागती, लसुन, बाख्रापालन, भेडा पालन, भैसीपालन, मत्स्यपालन, कुखुरापालन र मौरीपालनलाई विशेष जोड दिने र रैथाने वाली उत्पादनमा विशेष कार्यक्रम सञ्चालनमा ल्याइनेछ ।

प्रमुख खाद्यान्न, तरकारी, फलफुल तथा नगदेबालीहरूको उत्पादनमा आत्मनिर्भर हुने नेपाल सरकारको दिर्घकालनि कृषि रणनीति तथा पन्ध्रौ योजनामा उल्लेखित सुचकहरूलाई टेवा पुग्ने नीतिलाई आत्मसात गर्दै थोपा

सिचाई, आकासे पानी संकलन स्पीडकल तथा कुलो सिंचाइ मलखाद, उन्नत बीउ विजनको उत्पादन तथा उन्नत वीउको फैलावट गरि खेति प्रणालीमा सुधार गरिनेछ। निजी सहकारी र सार्वजनिक साझेदारीको अवधारणा अनुरूप कृषि क्षेत्रको विविधिकरण र व्यवसायिकरणका लागि कृषि विकास कार्यक्रमहरु सञ्चालन गरिने छ। कृषि तथा पशु बीमा कार्यक्रमलाई प्रभावकारी बनाइनेछ।

आकस्मिक प्रकोपबाट हुने क्षतिबाट प्रभावित कृषकहरुलाई मध्यनजर गर्दै कृषि बिमा व्यवस्था गरिने छ। भौगोलिक परिवेश, तुलनात्मक लाभ र बाली विशेष अनुसारको कृषि उत्पादन क्षेत्रहरु मार्फत कृषि उपज उत्पादन भण्डारण, प्रशोधन र बजारीकरणका लागि यस गाउँपालिकाका सबै वडाहरुमा कृषि सहकारी, कृषि उपज संकलन केन्द्र, आबस्यकताका आधारमा शित भण्डार स्थापना गरिनेछ। गाउँपालिका अन्तर्गत आबस्यकताका आधारमा नमुना कृषि, स्मार्ट कृषि, साझेदारी खेति अवलम्बन गरिने छ।

संविधान प्रदत्त खाद्य सम्बन्धी अधिकारलाई सुनिश्चित गर्दै कृषि उत्पादन र उत्पादकत्व वृद्धि गर्ने तथा आधारभूत खाद्य वस्तुको उत्पादनमा आत्मनिर्भरता हासिल गर्न माटो परिक्षण केन्द्र र कृषि ल्याब, नर्सरी उत्पादन, संकलन केन्द्र, शीतघरको प्रबन्ध गरिनेछ। सहूलियत पूर्ण पशुपालन ऋणको व्यवस्था, एक वडा एक उत्पादन प्रवर्द्धन लगायतका कार्यक्रमहरु लागू गरिनेछ र कृषकको उत्पादन खरीद गर्ने ब्यबस्था गरिनेछ। भौगोलिक अवस्था तथा आवश्यकताको आधारमा कृषिमा २ करोड ३८ लाख ६४ हजार र पशुमा ६३ लाख ६४ हजार बजेट विनियोजन गरिएको छ।

पर्यटन

ऐतिहासिक, धार्मिक, साँस्कृतिक, पुरातात्विक र प्राकृतिक सम्पदाहरुको पहिचान अध्ययन, संरक्षण, प्रवर्द्धन एवं प्रचारप्रसार मार्फत पर्यटन प्रवर्द्धन मा

जोड दिनुका साथै युद्ध पर्यटन लगायतका क्षेत्रको प्रवर्द्धन एवं संरचनाहरूको निर्माण तथा संरक्षणमा जोड दिने बजेट बिनियोजनको व्यवस्था गरिएको छ। साथै यस गाउँपालिकाका महत्वपूर्ण पर्यटकीय क्षेत्रहरू संरक्षण तथा संवर्द्धन र जोड दिनुका साथै प्रचार प्रसार गरी आन्तरिक एवं बाह्य पर्यटकहरूको आकर्षण मार्फत प्रवर्द्धनमा १ करोड १० लाख बजेट बिनियोजन गरिएको छ ।

सहकारी

सबै सहकारी संस्थाहरूले स्थानीय सम्भावना अनुसार उत्पादन तथा उद्योगहरूमा एक सहकारी मुख्य चिनारीको अवधारणा अनुसार काम गर्नुपर्ने व्यवस्था गरिनेछ। उत्पादन गरिएका उत्पादीत वस्तुहरूको उचित मूल्य प्राप्त गर्न सक्ने गरी मुख्य मुख्य बजारहरूमा सहकारी बजारहरूको विकास गरिनेछ। सहकारी क्षेत्रलाई प्रवर्द्धन गर्दै राष्ट्रिय विकासमा अत्याधिक परिचालन गर्ने नेपालको संविधानमा व्यवस्था भएको राज्यको नीति अनुरूप सहकारी संस्थाहरूको स्तरोन्नती र प्रवर्द्धनका लागि आवश्यक बजेट रु १४ लाख बिनियोजन गरिएको।

पूर्वाधार विकास सूचना तथा सञ्चार

यस क्षेत्रभित्र सबैले सूचना तथा सञ्चारको सहज पहुँच स्थापना गर्न सार्वजनिक संस्थान तथा निजी क्षेत्रको आगमनलाई प्रवर्द्धन गर्ने नीति लिइनेछ। टेलिफोन लाइन तथा इन्टरनेट विस्तारका लागी आवश्यक व्यवस्था गरिनेछ। एफ.एम. रेडियोको प्रवर्द्धन र सञ्चार सुविधा नपुगेका बस्तीमा सुविधा र पुगेका स्थानहरूको प्रभावकारिताका लागि विशेष योजना थालिने छ । यी विषयहरूमा अध्ययन अनुसन्धान तथा परामर्श तथा स्थानीय संचार माध्यमहरूलाई प्रभावकारी बनाउन वजेट रु २१ लाख बिनियोजन गरीएको छ ।

स्थानीय सडक तथा पुल

अन्तर गाउँपालिका, अन्तर वडा र अन्तर गाउँसम्म सडक सञ्जाल विस्तारका लागि सडक नपुगकोका ठाउँहरू प्वाङ र सिस्नेमा नयाँ ट्रयाक खोलिनेकार्यलाई निरन्तरता दिइनेछ। सडक यातायातलाई निरन्तर सुचारु गर्न तथा अन्य विकास निर्माण कार्यका लागि स्थानीय श्रम र रोजगारलाई प्राथमिकता दिइनेछ । वस्तीस्तरबाट माग भई आए बमोजिमका सडक, सडकपुल, झो पु र टसत्रिज निर्माण तथा स्तरोन्नतीका लागि स्थानीय सडक तथा पुल क्षेत्रतर्फ रु १ करोड ८२ लाख ५० हजार रुपैया बजेट विनियोजन गरिएको छ ।

विद्युत तथा ऊर्जा विकास

समग्र ऊर्जा क्षेत्रमा कुल रु १८ लाख रकम विनियोजन गरिएको छ ।

शहरी विकास तथा भवन निर्माण

गाउँपालिका क्षेत्रभित्रका मुख्य वजारहरूलाई व्यवस्थित र सुविधासम्पन्न गतिशिल सहर निर्माणका लागि बजेट विनियोजन गरीएकोछ । सामाजिक, साँस्कृतिक तथा ऐतिहासिक पहिचान नमेटिने गरी ग्रामीण बस्तीलाई व्यवस्थित बसोबासयुक्त गतिशिल शहरमा रुपान्तरण गरिनेछ । गाउँपालिकाभित्र रहेका सबै घरहरूको तथ्याङ्क संकलन तथा वर्गिकरण कार्य तीब्र रुपमा अघि बढाइने र गाउँपालिकाको डीजीटल प्रोफाल निर्माण गरीने छ ।

शहरी विकास तथा भवन निर्माण सम्बन्धी स्थानीय परिवेशका आधारमा कडाइका साथ कार्यान्वयन गरिनेछ । सिस्ने गाउँपालिकामा पुर्बाधार ल्यब स्थापना गरीने छ । सिस्ने गाउँपालिकामा व्यवस्थित, वैज्ञानिक, सुरक्षित र हरित गाउँ शहर, सडक निर्माणको लागि योजना बनाई कार्यान्वयन गरिनेछ। समग्र भवन तथा शहरी विकास तर्फ आवश्यक रकम रु ३ करोड १९ लाख बजेट विनियोजनको गरीएको छ ।

सामाजिक विकास

शिक्षा

निरन्तर शिक्षा, सबैका लागि शिक्षा कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिँदै शैक्षिक क्षेत्रको गुणस्तरका लागि समय सापेक्ष गुणस्तर कायम गर्न सूचना तथा सञ्चार प्रविधि पूर्वाधारमा जोड दिइनेछ । सामुदायिक विद्यालयहरूमा शैक्षिक गुणस्तर अभिवृद्धि गर्न सबै विद्यालयहरूलाई उत्कृष्ट र एक वडा एक नमुना विद्यालय निर्माणको लागि आवश्यक भौतिक संरचना डिजीटल पठन पाठन निर्माण, मेशनरी औजार, वालमैत्री, अपांगमैत्री शिक्षालय पुस्तकालय स्थापना, स्थानीय पाठ्यक्रम निर्माण तथा कार्यान्वयन, विद्यार्थि छात्रवृत्ति अनुदान प्रदान लगायत विद्यालय सुधार योजना पठन पाठन सुधार योजना निर्माण र कार्यान्वयन गर्न गाउँपालीकाले दरबन्दी सृजना गरेका प्राबि निमाबी र माबि शिक्षकहरूका लागि खाइ पाइ आयको रकममा २०८०।८१ का लागी प्रति महिना ३ हजारका दरले र बालशिक्षा सहजकर्ताका लागी प्रति महिना ४ हजारका दरले बृद्धी गरिएको छ, भने बिध्यालय सहयोगी र सहायक लेखापलका लागी खाइपाइ आयको रकममा प्रति महिना १५००।का दरले बृद्धी गरिएको छ । जसका लागी शिक्षा तर्फ रु १४ करोड ६९ लाख रकम बजेट विनियोजन गरिएको छ ।

स्वास्थ्य सेवा

कुनै पनि नागरिकले आर्थिक अभावमा आधारभूत स्वास्थ्य उपचारबाट बन्चित हुनुपर्ने अवस्थालाई अन्त्य गर्न सबै गाउँवासीले स्वास्थ्य बिमा गर्न आवश्यक बजेटको व्यवस्था गरिएको छ । गाउँपालिका भरिका गर्भवती महिलाहरूलाई निशुल्क एम्बुलेन्स सेवा, सबै वडाहरूका स्वास्थ्य चौकीहरूबाट गुणस्तरीय स्वास्थ्य सेवा प्रदान गर्न निशुल्क औषधी उपलब्ध गराउन आवश्यक बजेटको व्यवस्था गरिएको छ । यस वर्ष छोरी वचतको निरन्तरता, जेष्ठ नागरिक घरदैलो कार्यक्रम तथा समग्र स्वास्थ्य क्षेत्रमा गुणस्तरीयता कायम गर्न आवश्यक बजेट रु ५ करोड ४३ लाख ७८ हजार बजेट विनियोजन

गरिएको छ ।

युवा, खेलकूद तथा मनोरञ्जन

खास गरी युवा वर्गमा व्यवसायिकता र उद्यमशीलता विकास गर्न सामाजिक परिचालन सहभागिता र नेतृत्व विकासका साथ साथै खेलकूद र मनोरञ्जन क्षेत्रसँग सम्बन्धित कार्यक्रमहरु कार्यान्वयनमा ल्याइनेछ। युवाहरुको सर्वांगीन विकासका लागि युवा विकासकेन्द्र लाई परिचालन गरिने छ । खेलकूद क्षेत्रको प्रवर्द्धन गर्न खेलकूद तथा साँस्कृतिक संरक्षण प्रवर्द्धन, मनोरञ्जन विषयका लागि रु २६ लाख रकम बजेट विनियोजन गरिएको छ ।

सरसफाइ तथा खानेपानी

“सफा र शुद्ध खानेपानी, सरसफाइ गर्ने हाम्रो बानी” स्वच्छ वातावरण निर्माण र शुद्ध खानेपानी व्यवस्थापनका लागि सिस्ते गाउँपालिकाका सबै वडाका जनताहरुमा पिउने पानीको सुविधा सहज रुपमा पुर्याउन बृहत खानेपानी आयोजना निर्माण पुराना आयोजनाको मर्मत सम्भार गरी नियमित गराउनुका साथै स्वच्छ पिउने पानीका लागि आवश्यक जनचेतना अभिवृद्धि गर्न कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ । स्वच्छ खानेपानीमा सबैको पहुँच अभिवृद्धि गरिनुका साथै सरसफाइमा विशेष ध्यान दिइनेछ ।

फोहोर व्यवस्थापनका लागि घरघरमा कुहिने र नकुहिने फोहोर वर्गीकरण गरी संकलन गर्ने कार्य कडाइका साथ कार्यान्वयन गरिनेछ । कुहिने र नकुहिने फोहोर घरमै छुट्याउने घरबेटीलाइ बिषेस प्रोत्साहन गर्ने कार्यक्रमको ब्यबस्था गरिएको छ । रुकुमकोटमा फोहोर व्यवस्थापन गर्न ढल निकासको लागि छिप्रीदह सेराखेत तथा चोक बजार सेराखेत ढल निर्माणको काम भैइरहेको छ। यस क्षेत्रको समग्र कार्यक्रमको लागी रु १ करोड ५२ लाख ७५ हजार बजेट विनियोजन गरिएको छ ।

लैङ्गिक समानता र सामाजिक समावेशिकरण

महिला, बालबालिका, अपाङ्ग, आदिवासी जनजाति, अल्पसंख्यक समुदाय, दलित, ज्येष्ठ नागरिक र विपन्न वर्ग क्षेत्र समुदायको उत्थानको लागि व्यवस्थित योजना र कार्यक्रम बनाई कार्यान्वयन गरिनेछ । यसको लागि रु ५८ लाख ९५ हजार बजेट विनियोजन गरिएको छ ।

वन तथा वातावरण

वन क्षेत्रको उत्पादकत्व र वन पैदावारको उत्पादनमा वृद्धि गर्ने कार्यक्रमहरू सञ्चालन गरिनेछ । वन क्षेत्रको विकास र विस्तारको लागि वैज्ञानिक वन व्यवस्थापन कार्यलाई अगाडि बढाइने छ । सामुदायिक वन विकास कार्यक्रम, पहिरो गएको र नांगा डाँडाहरूमा वृक्षारोपण, एक घर एक विरुवा अभियान, डालेघाँस रोप्ने कार्यलाई अभियानको रूपमा सञ्चालन गरिनेछ । जल तथा भूमिको संरक्षण, पानीको मुहानहरूको संरक्षणको लागि प्रत्येक वडामा अभियान सञ्चालनका लागि आवश्यक बजेट विनियोजनको व्यवस्था गरिएको छ ।

मुहान सफा राख्ने, मुहान वरिपरी विरुवा रोप्ने, मुहान संरक्षण गर्ने कार्यलाई कडाइका साथ लागू गरिनेछ । यस आ व देखि सिस्ते १, २, ४ मा जडिबुटी खेतिको प्रारम्भ गरीने छ। बाढी पहिरो भू क्षय र नदी कटान रोकथाम गर्न विभिन्न निकायसंग सहकार्य गरिने छ । समन्वय गरी कार्यान्वयन गर्न आवश्यक १ करोड ७० लाख २२ हजार १ शय ८३ बजेट विनियोजन गरिएको छ ।

विपद् व्यवस्थापन

सबै वडामा विपद्न्युनिकरण समिति गठन गरी विपद् प्रतिकार्यका लागि जनचेतना फैलाउन वडास्तरमा सचेतनामूलक कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ। तत्काल प्रतिकार्य तथा राहतका लागि विपद्जोखिम कोषको

स्थापना गरी निश्चित रकम उक्त कोषमा सञ्चित हुने व्यवस्था मिलाइने छ । विपद् व्यवस्थापन तर्फ रु ७० लाख २२ हजार रकम बजेट विनियोजन गरिएको छ । जल उत्पन्न प्रकोप नियन्त्रणको लागि जोखिमयुक्त स्थानहरूको पहिचान गरी तटबन्धनको व्यवस्था गरिनेछ । यसको लागि आवश्यक रु ४१ लाख बजेट विनियोजन गरिएको छ ।

संस्थागत विकास, सुशासन तथा सेवा प्रवाह

सार्वजनिक प्रशासनलाई स्वच्छ सक्षम, निष्पक्ष, पेशागत अनुशासन प्रति प्रतिबद्ध, पारदर्शी, भ्रष्टाचार मुक्त, प्रविधि युक्त, जन उत्तरदायी र सहभागिता मूलक बनाउन पदाधिकारी र कर्मचारीहरूलाई समय समयमा ज्ञान, सीप अभिवृद्धि गर्ने खालको क्षमता विकास तालिम अभिमुखिकरण तथा पुनर्ताजगी सम्बन्धी तालिमको व्यवस्था गरिनेछ । संस्थागत क्षमता सुदृढीकरण गरी सेवाप्रवाहलाई प्रभावकारी बनाउन आवश्यक पूर्वाधार निर्माण आधुनिक नागरिक वडापत्र, सेवा प्रवाहमा मापदण्ड निर्माण तथा सेवाप्रवाहमा विद्युतीय सूचना प्रविधिको विकासका लागि आवश्यक बजेट विनियोजन गरिएको छ । आधारभूत व्यवस्थापन गरी गाउँपालिका कार्यालय र वडा कार्यालयहरूको भौतिक साधन सम्पन्न गराउन आवश्यक रु १३ करोड ७३ लाख १९ हजार ३१५ रकम विनियोजन गरिएको छ। साथै नगर प्रहरी सन्चालनका लागि १५ लाख विनियोजन गरिएको छ ।

आम नागरिकको सूचनाको हकको प्रत्याभूति दिलाउन तथा सूचना तथा तथ्याङ्क व्यवस्थापनको लागि सूचना तथा अभिलेख केन्द्रको स्थापना गरिनेछ । कार्यालयले गरेका कार्य प्रगतिको प्रकाशन, प्रशारण साथै सार्वजनिक सुनुवाई, सामाजिक परिक्षण, गुनासो व्यवस्थापनमा उपयुक्त विधि निर्माण गरी कार्यान्वयनमा ल्याइनेछ । यसका लागि रु ३४ लाख ५० हजार विनियोजन गरिएको छ ।

आर्थिक वर्ष २०८०।८१ को बजेटको विनियोजन र स्रोतको व्यवस्था सम्बन्धी

योजना देहाय बमोजिम रहेको छ । आर्थिक वर्ष २०८०।८१ का लागि रु.५० करोड ४० लाख ८० हजार ३ सय ८५ रुपैयाँ विनियोजन गरिएको छ। कुल बजेट मध्ये चालु तर्फ रु ३८ करोड २४ लाख ३२ हजार ४ सय ९८ गरी कुल बजेटको ७६प्रतिसत र पुँजीगतर्फ १२ करोड १६ लाख ४७ हजार ८ सय ८७ रुपैयाँ गरी कुल बजेटको २४ प्रतिसत विनियोजन गरिएको छ ।

विविध

➤ गरिबि न्यूनीकरण गर्ने नेपाल सरकार तथा प्रदेश सरकारको निति तथा कार्यविधिमा बमोजिम सिस्ते गाउँपालिकामा कार्यान्वयन हुने मुख्यमन्त्री आर्थिक सुधार कार्यक्रम अन्तर्गत कार्यक्रम बनाई लागु गरिनेछ ।

➤ सिस्ते गाउँपालिकाले प्राथामिकतामा राखेर आर्थिक विकास, सामाजिक विकास तथा पूर्वाधार विकासका लागि संघीय सरकार बाट १ करोड ५ लाख र लुम्बिनी प्रदेश सरकारबाट प्राप्त हुने १ करोड समपरुक् अनदान समेत बजेट व्यवस्था गरिएको छ ।

➤ सिस्ते गाउँपालिकामा कृषि क्षेत्रको व्यवसायिकीकरण तथा आधुनिकीकरणका लागि र सिस्ते गाउँपालिकाको शिक्षामा पहुँच समावेशिकरण र गुणस्तर सुधारको लागि प्राथामिकतामा राखेर नेपाल सरकारबाट माग भए बमोजिमको विषेश अनुदान कार्यक्रम अन्तर्गत कार्यक्रम बनाई लागु गर्नको लागि क्रमश ८० लाख र ८० लाख गरि जम्मा रु.१ करोड ६० लाख विनियोजन गरिएको छ ।

अध्यक्ष महोदय,

आर्थिक वर्ष २०८०।८१ का लागि आन्तरिक राजस्व परिचालन नीतिका उद्देश्य निम्नानुसार रहेका छन् ।

• वडा कार्यालय र गाउँ कार्यपालिकाबीच परस्पर सहयोग, सहकार्य र समन्वयको वातावरण निर्माण भई सबै प्रकारका आर्थिक क्रियाकलापहरुलाई

करको दायरामा समेटी अधिकतम् राजस्व परिचालनमा जोड दिने र राजस्व चुहावट नियन्त्रण गर्ने ।

- आन्तरिक राजस्व परिचालनमा दिगो वृद्धिदर हासिल गरी स्थानीय वित्त प्रणालीलाई सुदृढ तुल्याउने गरी राजस्व प्रणालीमा सुधार गर्ने ।

- स्वच्छ एवं पारदर्शी कर प्रणाली अवलम्बन गर्दै राजस्व प्रणालीलाई समन्यायिक एवं लगानीमैत्री बनाउने ।

- आन्तरिक राजस्वका थप स्रोतहरु पहिचान गरी मौजुदा आन्तरिक करका दरहरुलाई लागत प्रभावी बनाउने

- कृषि लगायत अन्य क्षेत्रको उत्पादन र उपादकत्व बढाई निर्यात प्रवर्द्धन गर्ने ।

- हामीले तिरेको कर हाम्रै लागि भन्ने नाराका साथ सबै नागरिकमा कर तिर्ने प्रवृत्तिको विकास गर्ने ।

माथि उल्लेखित उद्देश्य हासिल गर्नको लागि देहाय बमोजिमका नीति तथा कार्यक्रमहरु अवलम्बन गरिनेछन् ।

- सार्वजनिक सेवा र राजस्व बीचमा तादाम्यता कायम गर्दै कर नतिर्ने व्यक्ति वा नागरिकलाई कर नतिरेसम्म सार्वजनिक सेवाबाट वन्चित गराउने नीतिको अवलम्बन गरिनेछ ।

- करको दरभन्दा दायरा विस्तारलाई प्राथमिकता दिई करदायरालाई थप फराकिलो बनाउँदै लगिनेछ ।

- राजस्व संकलनको लागि आगामी आ.व. देखि कर अशुली गर्न आन्तरीक जनशक्तिलाई कर संकलकको रुपमा परिचालन गरी कर अशुलीमा तिब्रता दिइने छ ।

- कर प्रणालीमा प्रक्रियागत सरलीकरणका लागि प्रशासनिक, कानुनी तथा प्राविधिक विषयहरुमा एकरूपता र स्पष्टता हुने गरी सुधारको प्रस्ताव तयार गरी लागु गरिनेछ ।

- करदाताले तिरेको करको जानकारी दिने गरी एकीकृत कार्ड बनाई निजलाई

उपलब्ध गराइनेछ र सोही कार्डको आधारमा सेवाप्रवाह र विकास निर्माणका कार्यमा संलग्न हुने व्यवस्था मिलाइनेछ ।

· न्यून बिजकीकरण, चोरी निकासी, पैठारी र अवैध व्यापार रोकथामका लागि विशेष रणनीति अवलम्बन गरिनेछ ।

· करदाता तथा नागरिकका लागि सूचनामूलक एवं सचेतना अभिवृद्धि सम्बन्धी करदाता शिक्षा कार्यक्रमहरुलाई निरन्तर रुपमा सञ्चालन गरिनेछ। यस्तो शिक्षा, सूचना र चेतना सम्बन्धी कार्यहरु आवश्यकता अनुसार निजी, गैरसरकारी, उपभोक्ता हितकारी एवं पेशागत संघ संस्थाहरु समेतको सहभागिता र समन्वयमा सञ्चालन गरिनेछ ।

· यस पालिकामा सहयोग गर्ने विभिन्न गैरसरकारी संस्थाहरुको बजेट तथा कार्यक्रम पालिकाको रातो किताबको अनुसुचीमा समावेश गरिनेछ ।

आ ब २०८०।८१ को अनुमानित आयमा संघीय समानीकरण अनुदान तर्फ १० करोड ७२ लाख, प्रदेश समानीकरण अनुदान तर्फ रु ७७ लाख ८ हजार, संघीय सरकारको हस्तान्तरीत कार्यक्रम तर्फ २६ करोड २७ लाख, प्रदेश सरकार हस्तान्तरीत कार्यक्रम तर्फ १ करोड ८६ लाख ५० हजार, संघीय राजश्व बाडफाड तर्फ ८ करोड ८० लाख ३८ हजार, प्रदेश राजश्व बाडफाड तर्फ ३५ लाख ५९ हजार ३९०, सिस्ने गाउँपालिकाको आन्तरीक राजश्व र गत आ ब को नगद मोजदात गरी क्रमशः १ करोड ५ हजार र ६२ लाख १९ हजार ९९५ प्राप्त हुने अनुमान सहित कुल जम्मा ब्यय ५० करोड ४० लाख ८० हजार ३ सय ८५ प्रक्षेपन गरीएको छ ।

अध्यक्ष महोदय,

बजेट तर्जुमा तथा बजेट छलफलको क्रममा आ-आफ्नो तर्फबाट महत्वपूर्ण सुझाव पेश गर्ने सम्पूर्ण कार्यपालिका सदस्यहरु, कर्मचारीहरु, वुद्धिजीवि, नागरिक समाज तथा सामुदायिक संघ संस्था सबैमा हार्दिक धन्यवाद ज्ञापन गर्दछु ।

अन्त्यमा समृद्ध सिस्ने गाउँपालिका निर्माणका लागि प्रत्यक्षः अप्रत्यक्ष रुपमा

निरन्तर सहयोग, सुझाव र चासोका साथ उत्प्रेरणा र सहयोग प्रदान गर्नुहुने आम शुभेच्छुक, सिस्नेबासी जनता, करदाता, सरकारी, गैरसरकारी तथा सामुदायिक संस्थाहरुप्रति हार्दिक आभार व्यक्त गर्दछु । जसरी बजेट तर्जुमा सहयोग र सुझाव प्राप्त भयो त्यसैगरी बजेटको सफल कार्यान्वयनमा पनि सबैको खुला सहयोगको अपेक्षा गर्दछु ।

धन्यवाद

गोपाल रेउले

उपाध्यक्ष

सिस्ने गाउँपालिका